

Handreiking: examinering van keuzedelen vastleggen

Datum: juli 2018, versie 2.0

(vorige versie: Handreiking: Examinering en keuzedelen: wat moet u communiceren en vastleggen?, aangepast n.a.v. nieuwe linken, handreikingen en uitstel slaag-/zakregeling)

Contact: onderwijsenexaminering.nl / info@kennispuntmbo.nl

Hoe is deze handreiking te gebruiken?

De examencommissie is verantwoordelijk voor de borging van de kwaliteit van examinering en daarmee ook voor de kwaliteit van de examinering van de keuzedelen. Deze handreiking is te gebruiken bij het opstellen van aanvullingen op de OER, handboek examinering en examenplan voor keuzedelen. De handreiking sluit aan bij de fase van kaders stellen binnen de [procesarchitectuur examinering](#).

Waarvoor is de handreiking bruikbaar?

De handreiking geeft antwoord op de volgende vragen:

- Wat communiceert u over keuzedeelverplichting, keuzemogelijkheden en de examinering van de keuzedelen? (Zie paragraaf: 1. Communiceren over examinering keuzedelen).
- Welke zaken dient u vast te leggen rondom de examinering van keuzedelen? (Zie paragraaf: 2. Vastleggen van examinering van keuzedelen),
- Wat dient u vast te leggen in een aantal specifieke situaties, zoals bij doorstroom, vrijstellingen, extra keuzedelen en vorming? (Zie paragraaf: 3. Wat te doen bij...?)

De handreiking sluit af met een checklist voor de communicatie over het vastleggen van de examinering van keuzedelen.

Relevante documenten op www.onderwijsenexaminering.nl:

- [Handreiking opstellen OER](#)
- [Opstellen examenplan](#)
- Bedrijfsvoering keuzedelen
- Doorstromen met keuzedelen
- Beslisbomen voor vrijstellingen

1. Communiceren over examinering van keuzedelen

Vanaf augustus 2016 geldt de invoering van nieuwe opleidingen gebaseerd op de herziene kwalificatiedossiers en op één of meer keuzedelen. De keuzedeelverplichting als onderdeel van de opleiding is daarmee een feit.

Per soort opleiding ligt de omvang/studielast van de keuzedeelverplichting vast in klokuren (sbu). Ongeacht hoe lang een student doet over een opleiding of in welke tijd de opleiding is geprogrammeerd: de omvang van de keuzedeelverplichting verandert niet. Net als de opleiding, kunnen keuzedelen wel sneller worden geprogrammeerd.

De school is verplicht per kwalificatie een aanbod van gekoppelde keuzedelen te doen waaruit de student een keuze kan maken. Dit kan in de vorm van losse keuzedelen of als configuratie (een door de school aangeboden combinatie van keuzedelen).

De student heeft de mogelijkheid om, binnen het aanbod van de gehele instelling, een verzoek te doen om een niet-gekoppeld keuzedeel te volgen. Een school dient dit verzoek in eerste instantie te honoreren, maar kan het verzoek afwijzen op basis van ondoelmatige overlap met de kwalificatie-eisen en/of organisatorische onmogelijkheden.

De school bepaalt wanneer het aanbod van keuzedelen beschikbaar is en geeft aan wanneer de student een keuze moet maken voor een keuzedeel en/of configuratie.

De school/examencommissie communiceert dat keuzedelen onderdeel van de opleiding zijn:

- Legt in OER en/of examenplan de keuzedelen als aanvullende diplomavorwaarde vast en wat de omvang van de keuzedeelverplichting per soort opleiding is;
- Legt per opleiding vast wanneer het aanbod beschikbaar is en wanneer het keuzemoment is, bijvoorbeeld in de studiegids of op de website van de school.
- Communiceert het aanbod van gekoppelde keuzedelen per kwalificatie. Indien van toepassing communiceert de school ook over de organisatorische randvoorwaarden van de keuzedelen (bijv. 'wij bieden keuzedelen pas aan bij minimaal x aantal inschrijvingen' of 'het keuzedeel kent een maximaal aantal inschrijvingen van dertig deelnemers').
- Communiceert het keuzemoment van de student;
- Communiceert de mogelijkheid om een verzoek tot een niet-gekoppeld keuzedeel in te dienen, bijvoorbeeld in de studiegids of via de studiebegeleider;
- Legt in het handboek examinering de procedure 'Verzoek voor een niet-gekoppeld keuzedeel' vast;
- Legt de daadwerkelijke keuze van de student voor een keuzedeel of configuratie vast in de OOK.

2. Vastleggen van examinering van keuzedelen

Iedere student moet examens doen voor de keuzedeelverplichting, die is vastgesteld voor zijn of haar opleiding. Voor diplomering is het noodzakelijk dat er een examenresultaat aanwezig is voor de keuzedelen, die tellen voor de keuzedeelverplichting. Vanaf cohort 2020/2021 telt ook het resultaat van de keuzedelen mee voor de slaag-/zakbeslissing.

Wanneer de resultaten van keuzedelen vallen onder de slaag-/zakbeslissing geldt de volgende compensatieregeling:

- Het gemiddelde van de resultaten van de keuzedelen binnen de keuzedeelverplichting moet tenminste een 6 of "voldoende" zijn;
- Voor minimaal de helft van deze keuzedelen moet het resultaat tenminste een 6 of "voldoende" zijn;
- Een keuzedeelresultaat mag nooit lager dan een 4 of overeenkomende eindwaardering;
- De omvang van een keuzedeel wordt niet meegewogen in het gemiddelde;
- Geen compensatie met (onderdelen van de) kwalificatie is mogelijk.

Voor de examinering van de kwalificatie en de keuzedelen gelden dezelfde kaders vanuit Inspectie. Het enige verschil is dat er voor de kwalificatie een oordeel per kerntaak herleidbaar moet zijn en voor een keuzedeel een oordeel per keuzedeel. U kunt de kwalificatie en het keuzedeel apart of geïntegreerd examineren, als er maar een oordeel per kerntaak voor de kwalificatie én per keuzedeel herleidbaar is.

Let op! Tot de invoering van de slaag-/zakbeslissing voert de Inspectie geen toezicht uit op de inhoud van de examens van keuzedelen tijdens de beoordeling (standaard ED2 (exameninstrumentarium)). Tot die tijd moeten de keuzedelen van een opleiding wel geëxamineerd worden en de resultaten van de keuzedelen verwerkt worden op de resultatenlijst en/of op het diploma. Als dit niet het geval is, kan dit bij een onderzoek leiden tot een onvoldoende voor standaard ED1.

Voor het examineren van keuzedelen is het belangrijk dat de examencommissie de kwaliteit van de examinering van keuzedelen borgt. Naast transparante communicatie met de student is het noodzakelijk om de kwaliteit van examinering goed vast te leggen en daarmee te borgen.

In dit kader bepaalt u per keuzedeel de examenvorm, de locatie van het examen, de periode van afname en herkansingsmogelijkheden. Per keuzedeel ontstaat er dan een zogenaamd mini-examenplan als aanvulling op het examenplan van de opleiding. De examencommissie stelt zo'n examenplan vast.

De school/examencommissie:

- Legt de examenvorm, de locatie van het examen(school of bpv), de periode van afname en herkansingsmogelijkheden per keuzedeel vast (mini-examenplan per keuzedeel);
- Legt per student de invulling van de keuzedeelverplichting vast in de OOK;
- Legt de examenresultaten vast in het examendossier van de student.

3. Wat te doen bij....?

Naast het reguliere traject rondom het examineren van keuzedelen, is er ook nog een aantal specifieke situaties:

- a. Vrijstellingen
- b. Doorstroom
- c. Extra keuzedelen
- d. Vorming in plaats van keuzedelen

3a) Wat te doen bij vrijstellingen?

De examencommissie kan vrijstellingen verlenen voor een examen van reeds behaalde keuzedelen (of op basis van een betrouwbaar bewijs dat de student over de gevraagde keuzedeel-eisen beschikt).

De examencommissie kan vrijstelling verlenen voor een keuzedeel als:

1. het keuzedeel gekoppeld is aan de kwalificatie waar de vervolgopleiding op is gebaseerd, of;
2. het keuzedeel niet aan de kwalificatie gekoppeld is, maar op verzoek van de student onderdeel uitmaakt van zijn opleiding.

In het tweede geval is het een voorwaarde dat het keuzedeel onderdeel is van het schoolbrede keuzedelenaanbod en dat het keuzedeel niet overlapt met de kwalificatie. Dit betekent dat als een student een keuzedeel bij een andere school heeft gevolgd, dit keuzedeel moet worden opgenomen in het keuzedelenaanbod van de school.

In het geval dat de student in een vorige opleiding een keuzedeel niet heeft behaald (lees: een onvoldoende resultaat), kan de examencommissie geen vrijstelling verlenen. Wel kan de examencommissie besluiten dit keuzedeel als 'gevolgd' te beschouwen en kan dit keuzedeel meetellen bij de invulling van de keuzedeelverplichting van de nieuwe opleiding.

Behaalde keuzedelen kunnen vrijstelling geven voor de examens van onderdelen van een kwalificatie of een keuzedeel. In al deze gevallen bepaalt de examencommissie of er vrijstelling verleend wordt.

In het examenreglement en/of het handboek examinering legt u de procedures voor het geven van vrijstellingen voor het keuzedeel (of de keuzedelen vast. Dit is een aanvulling op het vrijstellingenbeleid van de school. Het is namelijk belangrijk om hier eenduidig mee om te gaan.

De examencommissie:

- Legt in het examenreglement/handboek examinering de procedure 'vrijstellingen keuzedelen' vast.

3b) Wat te doen bij doorstromen?

Wanneer een student af- of doorstroomt, krijgt hij bij zijn vervolgopleiding in het mbo opnieuw te maken met de keuzedeelverplichting voor de betreffende soort opleiding. De student kan hieraan voldoen met gekoppelde of (op verzoek van de student) niet-gekoppelde keuzedelen uit het keuzedelen-aanbod van de school.

Wanneer de school het verzoek krijgt van de student een eerder gevolgd (gekoppeld of niet-gekoppeld) keuzedeel in te zetten voor de keuzedeelverplichting, heeft de school de taak om te bepalen of het niet-gekoppelde keuzedeel niet ondoelmatig overlapt met de kwalificatie.

De school beschrijft de procedure in het handboek examinering. Als het verzoek wordt toegewezen, kan de student vervolgens aan de examencommissie vrijstelling vragen voor het keuzedeel. Wanneer de student een vrijstelling aanvraagt, gaat het vrijstellingenbeleid van de school in.

De school:

- Informeert de student over de mogelijkheden voor het verzoeken van gevolgde (gekoppeld en niet-gekoppelde) keuzedelen in het kader van doorstroom;
- Informeert de student over de mogelijkheden van vrijstellingen in het kader van doorstroom.

3c) Wat te doen bij extra keuzedelen?

De school kan de student de mogelijkheid bieden om extra keuzedelen te volgen. Een extra keuzedeel telt niet mee voor de keuzedeelverplichting van de opleiding.

Bij extra keuzedelen bepaalt de examencommissie of het keuzedeel met goed gevolg is afgesloten. School en student bepalen in het geval van extra keuzedelen samen of het behaalde extra keuzedeel op het diploma wordt vermeld. Indien het op het diploma wordt vermeld, dan moet het ook uitgewisseld worden met BRON.

De school:

- Neemt extra keuzedelen op in de OOK;
- Bepaalt samen met de student of het extra keuzedeel op het diploma van de student wordt vermeld. Als het resultaat op het diploma wordt vermeld, dan levert de school de resultaten van de extra keuzedelen aan bij DUO.

3d) Wat te doen bij vorming i.p.v. keuzedelen?

Instellingen mogen per opleiding (= per crebo) gemotiveerd afwijken van de keuzedeelverplichting met een onderdeel van 240 klokuren studielast. Dit onderdeel moet worden ingevuld met onderwijs in het teken van persoonlijke, culturele of levensbeschouwelijke vorming. Er mag geen overlap zijn met de inhoud van de kwalificatie en het onderwijs moet van voldoende kwaliteit zijn. Deze mogelijkheid om af te wijken geldt niet voor de entree- en specialistenopleidingen.

De verschillen tussen vorming en een keuzedeel zijn:

- De vorming hoeft niet geëxamineerd te worden (vorming maakt dus geen onderdeel uit van de slaag-/zakbeslissing);
- Er vindt geen uitwisseling plaats met BRON;
- De instelling mag zelf bepalen of het onderdeel vorming op het diploma getoond wordt;
- Vorming levert geen vrijstelling op voor een keuzedeel in een vervolgopleiding.

De school:

- Informeert de studenten vooraf middels de OER en de OOK over vorming en het afwijken van de keuzedeelverplichting;
- Verantwoordt achteraf in het jaarverslag inhoudelijk het afwijken van de keuzedeelverplichting.

4. Checklist: communicatie en vastleggen van examinering van keuzedelen

Deze checklist kunt u gebruiken bij het opstellen van het OER, examenplan en Handboek examinering.

<p>Waar leg je de examinering van keuzedelen vast?</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Wat leg je vast?</i>
<p>Aanvulling voor keuzedelen in het OER/Examenplan opleiding</p>
<ul style="list-style-type: none"> • De omvang van de keuzedeelverplichting, bepaald op basis van de soort opleiding: <i>'Hoeveel keuzedelen (van 240 of een veelvoud ervan) moet de student kiezen?'</i> Let op! Wanneer op instellingsniveau wordt afgeweken van de keuzedeelverplichting met vorming wordt dit ook opgenomen. • Keuzemoment(en) voor de student voor een keuzedeel of configuratie: <i>'Wanneer moet de student kiezen?'</i> • De eisen om te voldoen aan de aanvullende diplomavooraarde (examenresultaten in relatie tot de keuzedeelverplichting): <i>'Wat is nodig voor het behalen van het diploma?'</i>
<p>Aanvulling voor keuzedeel in het examenplan (mini examenplan per keuzedeel)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Examenvorm voor het keuzedeel: <i>'Sluit de inhoud van het keuzedeel en de examenvorm op elkaar aan?'</i> • Locatie van het examen: <i>'Waar gaat het examen plaatsvinden?'</i> • Periode van afname: <i>'Wanneer gaat het examen plaatsvinden?'</i>
<p>Registratie keuzedelen per student</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Gekozen keuzedelen in de onderwijsovereenkomst (OOK): <i>'Welke keuzedelen heeft de student gekozen?'</i> Let op! Wanneer op instellingsniveau wordt afgeweken van de keuzedeelverplichting met vorming wordt dit ook opgenomen. • Overzicht examenresultaten van keuzedelen in examendossier student: <i>'Welke resultaten heeft de student behaald?'</i>
<p>Aanvulling Examenreglement/ Handboek examinering over vrijstellingen voor keuzedelen</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Procedure vrijstellingen keuzedelen <i>'Hoe vraag ik een vrijstelling aan voor een keuzedeel?'</i>